

Onzichtbare slachtoffers van mensenhandel in 2021

*Covers, M.
Meulen, P.*

COALITIE TEGEN
SEKSUELE KINDERUITBUITING

ckm!
CENTRUM
KINDERHANDEL
MENSENHANDEL

Onzichtbare slachtoffers van mensenhandel in 2021

Dit project is uitgevoerd binnen de Coalitie tegen Seksuele Kinderuitbuiting

Juli 2021

Milou Covers en Puck Meulen

Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel
Burgemeester Schalijlaan 70
2908 LS Capelle aan den IJssel

info@hetckm.nl
www.hetckm.nl

Vormgeving: Renske de Boer
Fotografie: Pexels

'Maak mensenhandel zichtbaar'

Onder dit motto voert het Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (CKM) de strijd tegen seksuele en criminele uitbuiting in Nederland. Het CKM innoveert, onderzoekt en agendeert. Meer informatie op www.hetckm.nl.

INHOUD

1. INTRODUCTIE	3
2. ONDERZOEKSVERANTWOORDING	6
3. SLACHTOFFERS VAN MENSENHANDEL IN BEELD	7
4. CONCLUSIE	14
5. AANBEVELINGEN	17
BIBLIOGRAFIE	19
BIJLAGE - DEFINITIES	20

1. INTRODUCTIE

Ergens in februari 2021 logt Lieke123¹ voor het eerst in op Chat met Fier. Het vijftienjarige meisje vertelt dat ze al langere tijd niet lekker in haar vel zit. Vanaf haar vierde is haar vader haar seksueel gaan misbruiken. Een aantal jaar geleden heeft hij ook advertenties van haar online geplaatst. Het gevolg is dat Lieke regelmatig afgezet wordt bij hotels of bij andere adressen, en daar gedwongen seks moet hebben met mannen. Haar vader krijgt daar geld voor. Het meisje wordt regelmatig geslagen en uitgescholden, wat maakt dat ze vaak bang en in paniek is. Inmiddels is ze ook erg angstig dat haar familie, vrienden en kennissen de advertentie gaan vinden, omdat deze rondgaat op het Internet. Op Chat met Fier deelt ze haar verhaal voor het eerst. Het verhaal van Lieke staat helaas niet op zichzelf.

Politieke aandacht voor de aanpak van mensenhandel

Uit het coalitieakkoord van kabinet Rutte-IV² en uit een eerste overzicht en planning van de aanpak van de maatregelen³ volgt dat het tegengaan van mensenhandel in 2022, en de daarop volgende jaren, prioriteit houdt. Dit betekent onder meer een voortzetting van het interdepartementale actieprogramma Samen tegen Mensenhandel dat het vorige kabinet is gestart en zich richt op het versterken van de aanpak van mensenhandel, waaronder het vergroten van de toegang tot hulpverlening.⁴ In de laatste voortgangsbrief,⁵ van 17 november 2021, zijn enkele opbrengsten van dit actieprogramma genoemd. Ten eerste zijn er in 2021 uiteindelijk meer zaken met verdachten van mensenhandel bij het OM aangebracht dan het jaar ervoor en is met 236 zaken voor het eerst tevens het gestelde doel, zoals opgenomen in de Veiligheidsagenda, behaald.⁶ Desondanks is het belangrijk te noemen dat dit doel geen betrekking heeft op het aantal veroordelingen. Ten tweede zijn in de afgelopen kabinetsperiode voorzichtige stappen gezet met het betrekken van gemeenten bij de aanpak van mensenhandel. Zo dienen alle gemeenten in 2022 specifiek beleid tegen mensenhandel te hebben. Daarnaast heeft het kabinet in samenwerking met het Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (CKM) gewerkt aan een pakket van maatregelen dat ervoor dient te zorgen dat klanten van betaalde seks zich bewust zijn van hun rol en verantwoordelijkheid in het probleem van mensenhandel. Deze maatregelen omvatten onder andere een voorstel voor het moderniseren van Artikel 248b Sr aangaande de straf-

baarheid van klanten van betaalde seks met minderjarigen. Tot slot diende Kamerleden Kuik en van der Graaf een motie in die de regering verzoekt een nationaal actieplan te ontwikkelen om de minst zichtbare groep van slachtoffers van mensenhandel en uitbuiting beter in beeld te krijgen, in het bijzonder door middel van ondersteuning van anonieme chatfuncties.⁷ De motie is nog in afwachting van uitvoering.

Geobserveerde en geschatte aantal slachtoffers

Het is belangrijk dat de aanpak van mensenhandel vanuit de politiek prioriteit behoudt. Al jarenlang blijkt uit diverse onderzoeken dat het zicht op de slachtoffers van mensenhandel in Nederland beperkt is, en dat veel slachtoffers niet in beeld komen van de autoriteiten.^{8,9} In een recent rapport schat het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) dat er in de periode 2016 tot en met 2019 in Nederland jaarlijks circa 5.000 personen slachtoffer worden van mensenhandel.¹⁰ Ongeveer 30% van hen is Nederlands en 12% is minderjarig.

Kijkend naar Nederlandse slachtoffers, blijkt uit de Slachtoffermonitor Mensenhandel van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (hierna: Nationaal Rapporteur) dat er in de periode 2016 tot en met 2020 927 vermoedelijke Nederlandse slachtoffers van seksuele uitbuiting in beeld kwamen en 135¹¹ vermoedelijke Nederlandse slachtoffers van criminele uitbuiting.¹² Deze cijfers zijn gebaseerd op de slachtoffers die bij CoMensha worden geregistreerd, en liggen een stuk lager dan de eerder genoemde geschatte aantallen. Bovendien laat de Slachtoffermonitor een daling zien in het aantal geregistreerde Nederlandse slachtoffers, van 244 in 2019 naar 155 in 2020. Deze daling is ook waarneembaar voor het aantal minderjarige slachtoffers dat in de registraties voorkomt. Vanwege het geringe en afnemende aantal slachtoffers dat in beeld komt, wierp de Nationaal Rapporteur reeds in 2019 de vraag op in hoeverre de officiële statistieken zich nog laten lenen voor het monitoren van het beleid en het signaleren van trends en ontwikkelingen.¹³

1 De gebruikersnaam Lieke123 is een gefingeerde naam. Bovendien zijn enkele details in het verhaal aangepast om haar anonimiteit te waarborgen.

2 Coalitieakkoord 2021-2025.

3 Hoofdlijnenbrief van het Ministerie van Justitie en Veiligheid van 9 februari 2022, 3827898.

4 Ministerie van Justitie en Veiligheid, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en Ministerie van Buitenlandse Zaken, november 2018, 116759.

5 Voortgangsbrief van Ministerie van Justitie en Veiligheid van 17 november 2021, 3599271.

6 Openbaar Ministerie, Jaarbericht 2021.

7 Kamerstukken II 2019/20, 35570VI, nr.50.

8 CKM, 2021a.

9 Nationaal Rapporteur, 2021.

10 Van Dijk, Cruyff & Van der Heijden, 2021.

11 Een deel van de slachtoffers van criminele uitbuiting werd op meerdere manieren uitgebuit. Deze cijfers betreffen alle slachtoffers van criminele uitbuiting al dan niet in combinatie met andere vormen van uitbuiting.

12 Nationaal Rapporteur, 2021.

13 Nationaal Rapporteur, 2019, p. 162.

Uit diverse onderzoeken blijkt dat met name criminele uitbuiting veel meer lijkt voor te komen dan zowel de officiële statistieken als de schatting laten zien. Zo blijkt uit recent onderzoek van het CKM dat eerstelijns professionals werkzaam in dertien (middel)grote gemeenten in de afgelopen twee jaar aangeven circa 2.500¹⁴ vermoedelijke Nederlandse slachtoffers hebben gesignaleerd, terwijl er in diezelfde periode landelijk slechts 135 unieke Nederlandse slachtoffers in beeld van CoMensha kwamen.¹⁵ Recent onderzoek van de Avans Hogeschool onder scholieren en studenten in Zeeland toont dat ruim 40% van de bestuurders van middelbare scholen aangeeft te maken te hebben gehad met criminele uitbuiting op hun onderwijsinstelling.¹⁶ Daarnaast geeft 4% van de deelnemende leerlingen aan zelf crimineel te zijn uitgebuit. Ook in onderzoek onder 4.500 scholieren in Gelderland blijkt dat één op de acht middelbare scholieren en studenten zelf aangeeft weleens benaderd te zijn voor het uitvoeren van strafbare activiteiten¹⁷. In het WODC onderzoek wordt gewezen op het feit dat criminele uitbuiting in het Verenigd Koninkrijk sinds enkele jaren de grootste groep geregistreerde slachtoffers vormt, terwijl er in Nederland nog slechts betrekkelijk lage aantallen in beeld komen.¹⁸

Voor 2022 is de verwachting vanuit het WODC dat de aantallen meldingen van seksuele uitbuiting aan CoMensha weer op het peil van 2018/2019 zullen komen te liggen, doordat opsporingsactiviteiten zullen toenemen en vergunde seksbedrijven weer open mogen na de lockdown in 2021. Het aandeel criminele uitbuiting zal waarschijnlijk blijvend hoger liggen dan tien jaar geleden, gezien de opwaartse trend van dit type zaken sinds 2012 en de neerwaartse trend van seksuele uitbuiting zaken sinds 2012.¹⁹ Desalniettemin wordt verwacht dat een relatief groot deel van de slachtoffers buiten beeld blijft.

Weinig zicht op slachtoffers van mensenhandel

Het beperkte zicht op Nederlandse slachtoffers van mensenhandel is om diverse redenen verontrustend. Allereerst betekent dit dat een groot deel van deze slachtoffers niet wordt geholpen en beschermd en dat hun mensenhandelaren niet worden geïdentificeerd, opgespoord en vervolgd. In de tweede plaats kan door een laag aantal geïdentificeerde slachtoffers – zonder dat er reden is om aan te nemen dat het daadwerkelijke aantal slachtoffers ook gedaald is – onterecht het beeld ontstaan dat de omvang van mensenhandel in Nederland kleiner is dan dat deze in werkelijkheid is.²⁰ Dit kan mogelijk resulteren in een afname van de maatschappelijke en politie-

ke wil om mensenhandel te bestrijden, waardoor de benodigde capaciteit, middelen en expertise die voor een effectieve aanpak nodig zijn niet of onvoldoende worden vrijgemaakt. Ten derde is het voor het ontwikkelen en monitoren van effectief beleid tegen mensenhandel van essentieel belang om adequaat zicht te hebben op de aard en omvang van mensenhandel in Nederland. Zicht op wie de slachtoffers en daders zijn en op welke wijze uitbuitingssituaties zich manifesteren geeft immers belangrijke handvatten voor het vormgeven van nieuwe interventies om deze problematiek aan te pakken.

Doel van dit onderzoek

Het CKM onderstreept het belang van gedegen inzicht in de aard en omvang van mensenhandel teneinde slachtoffers van mensenhandel beter te beschermen en mensenhandelaren effectiever op te sporen en te vervolgen. Dit onderzoek heeft daarom als doel om bij te dragen aan het vergroten van het zicht op en inzicht in de slachtofferpopulatie in Nederland. In dit rapport staat het aantal slachtoffers centraal dat in 2021 in beeld kwam van de online hulpverleningstool Chat met Fier. Het rapport is daarmee een vervolg op de onderzoeken over de jaren 2019 en 2020^{21,22}.

In 2019 en 2020 kwamen in totaal respectievelijk 295 en 283 unieke bezoekers op Chat met Fier om te praten over een situatie van mensenhandel. In beide jaren ging het in bijna 90% van de gevallen om personen die aangeven zelf slachtoffer van mensenhandel te zijn. In deze onderzoeken werden voornamelijk jonge meisjes die slachtoffer waren van seksuele uitbuiting waargenomen. In 2020 was bijna 60% van alle slachtoffers minderjarig, een groep die in de officiële statistieken steeds meer buiten beeld blijft. Veel slachtoffers werden nog uitgebuit op het moment dat ze op de chat kwamen. Vaak waren dit slachtoffers die nog niet bij andere instantie in beeld waren en die voor het eerst over hun situatie spraken (*first disclosure*). Ook kwamen in 2019 voor het eerst enkele slachtoffers van criminele uitbuiting op de chat, wat in 2020 verder toenam. De slachtoffers van mensenhandel die in beeld komen bij de chat vormen derhalve een waardevolle en noodzakelijke aanvulling op de officiële registraties. Deze inzichten kunnen worden gebruikt bij het vormgeven en monitoren van beleid en het signaleren van nieuwe trends en ontwikkelingen.

Leeswijzer

In dit rapport wordt eerst stilgestaan bij de methodiek die ten grondslag ligt aan dit onderzoek (Hoofdstuk 2). Vervolgens wordt in Hoofdstuk 3 beschreven wie de slachtoffers van mensenhandel waren die in 2021 op de chat kwamen, waarbij apart wordt ingegaan op de slachtoffers van seksuele uitbuiting en criminele uitbuiting. Het rapport sluit in Hoofdstuk 4 af met een conclusie en komt daarbij tot drie aanbevelingen.

14 Dit onderzoek betreft signalering van professionals. Daardoor is het mogelijk dat dezelfde slachtoffers door verschillende professionals gesignaleerd zijn en dus dubbel geteld zijn.

15 CKM, 2022a.

16 Üstüner, De Winter, Smulders, Jansen & Kolthoff, 2022.

17 Van den Berg & Rekers, 2022.

18 Van Dijk, Cruyff, & Van der Heijden, 2021.

19 Van Dijk, Cruyff, & Van der Heijden, 2021.

20 Farrell, Owens & McDevitt, 2014.

21 CKM, 2020b.

22 CKM, 2021a

Over Chat met Fier

Elk jaar verschijnen bij Fier meer dan 10.000 unieke personen op de digitale hulpverleningsfunctie Chat met Fier en worden meer dan 20.000 chatgesprekken gevoerd. Deze (anonieme) gesprekken gaan met name over problemen die bezoekers ervaren in het domein van geweld in afhankelijkheidsrelaties, waaronder mensenhandel. De drempel om over deze onderwerpen te praten is hoog. In veel gevallen vertellen de bezoekers op de chat voor de eerste keer over de problematiek waarmee zij worstelen (first disclosure), hebben ze last van trauma's en speelt er onveiligheid. De medewerkers van de chat zijn getrainde HBO-professionals die werkzaam zijn bij Fier. Ze hebben veel kennis en ervaring op het gebied van (online) hulpverlening bij misbruik, geweld en uitbuiting. Chat met Fier werkt samen met off- en online partners, zoals: Kindertelefoon, politie, Veilig Thuis, Centrum Seksueel Geweld (CSG), NOC*NSF, helpwanted.nl, 113-online. In de afgelopen jaren zijn er afspraken gemaakt tussen de politie en Chat met Fier over het doorverwijzen van slachtoffers van mensenhandel die op de chat komen en met de politie willen praten over hun situatie naar de AVIM-eenheid in de regio waarin zij wonen.

2. ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Voor dit onderzoek zijn alle gesprekken geanalyseerd van unieke bezoekers die in de periode van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021 voor het eerst in beeld kwamen van Chat met Fier én bij wie de hulpverlener heeft aangemerkt dat deze persoon een hulpvraag had inzake mensenhandel. Dit resulteerde in 454 gesprekken. Bezoekers kwamen in 2021 op twee verschillende manieren in beeld bij hulpverleners van Chat met Fier. Het grootste gedeelte 76% van de bezoekers kwam direct in contact via de online hulpverleningstool Chat met Fier. Daarnaast kwam 24% in beeld via het chatplatform van het Centrum Seksueel Geweld. Tijdens het coderen van deze chatgesprekken bleek dat verschillende bezoekers onder twee of meer gebruikersnamen van de chat gebruik hebben gemaakt. Deze 40 zogenoemde 'dubbelingen' zijn voorafgaand aan de analyse aan elkaar gekoppeld. Daarnaast bleek uit 89 gesprekken dat de bezoeker een hulpvraag had die niet aan mensenhandel gerelateerd was. In zulke gevallen ging het vaak om hulpvragen met betrekking tot andere vormen van seksueel geweld of om gevallen waarin sprake was van *sexortion* zonder de combinatie met uitbuiting. Daarnaast kwamen er regelmatig bezoekers chatten over financiële problemen of afpersing. Ook deze 89 gesprekken zijn voorafgaand aan de analyse uit het databestand gehaald. Als laatste bleken 11 gesprekken voor 2021 gestart te zijn. Om te voorkomen dat in dit onderzoek data uit eerdere CKM onderzoeken wordt meegenomen, zijn deze 11 gesprekken tevens verwijderd uit de dataset voor 2021.

Dit betekent dat in het jaar 2021 314 unieke bezoekers met een hulpvraag rondom mensenhandel in beeld zijn gekomen van de chat. Het gaat hierbij om slachtoffers die zelf aangeven dat zij door iemand worden gedwongen om seks te hebben met anderen of tot het plegen van criminele feiten. Tevens kan het gaan om bezoekers die zich zorgen maken dat iemand uit hun omgeving hiertoe wordt gedwongen. Hoewel de betaling en de uitbuiting bepalende aspecten zijn voor de juridische definitie van mensenhandel, is het voor slachtoffers niet altijd duidelijk in hoeverre er sprake is van een betaling of in hoeverre het misbruik geregeld wordt door de uitbuiting. Bovendien is het definiëren van het type geweld als zijnde mensenhandel niet het primaire doel van de chat. Om deze redenen worden in dit onderzoek ook alle chatgesprekken meegenomen waar de chatmedewerker, op basis van expertise en ervaring, een sterk vermoeden had dat er sprake was van mensenhandel.

Hoewel met uiterste zorgvuldigheid is getracht het aantal dubbelingen uit de dataset te verwijderen, kan niet worden uitgesloten dat het onverhoopt is voorgekomen dat een persoon dubbel is meegenomen in het onderzoek. Ook is het in theorie mogelijk dat een slachtoffer en iemand uit de omgeving van het slachtoffer afzonderlijk van elkaar een chatgesprek hebben gevoerd over dezelfde situatie van mensenhandel. Omdat slechts een klein aantal chatters zelf geen slachtoffer is, zal dit weinig invloed hebben op de resultaten van dit onderzoek. Tegelijkertijd is

het mogelijk dat sommige slachtoffers van mensenhandel wél op de chat terecht zijn gekomen, maar niet als zodanig zijn geregistreerd of herkend door de hulpverleners. Zo is het mogelijk dat de slachtoffers niet de gehele situatie beschrijven, omdat ze zich schamen of bang zijn voor de gevolgen van de onthulling op zichzelf of naasten, of omdat zij zichzelf niet al slachtoffer herkennen.²³ Als laatste is het van belang om te onderstrepen dat dit onderzoek en de voorgaande onderzoeken geen cohortstudies zijn. Hoewel dit onderzoek enkel chats bekijkt die in 2021 gestart zijn, is het mogelijk dat dezelfde casus van mensenhandel in eerdere onderzoeken meegenomen is, wanneer het slachtoffer of de omgeving in verschillende jaren van de chat gebruik maakte.

Voor het coderen en analyseren van de chatgesprekken is gebruik gemaakt van een codeboek, waarin diverse variabelen, zoals de achtergrond van de bezoeker, de duur van de uitbuitingssituatie en de achtergrond van de pleger, zijn gedefinieerd. Dit codeboek is een herziening van het codeboek gehanteerd in het onderzoek 'Onzichtbare slachtoffers van mensenhandel 2020'.²⁴ Zo is de variabele 'digitaal aspect' toegevoegd aan het codeboek. Deze variabele geeft een korte beschrijving als er in het gesprek iets te linken was aan technologie, zoals uitbuiting in de webcamsindustrie of controle over het slachtoffer via technologie. Daarnaast is de variabele 'corona-gerelateerd' verwijderd uit het codeboek van 2020, aangezien in het huidige rapport de effecten van de coronacrisis op mensenhandel niet worden meegenomen. Tot slot heeft er een wijziging met het registreren van leeftijden plaatsgevonden. Voorheen werd bij aanmelding op de chat de leeftijd automatisch weergegeven als 16 jaar. De bezoeker kon dit vervolgens aanpassen of verwijderen. Wanneer de bezoeker dit echter niet aanpaste, werd automatisch de leeftijd van 16 jaar geregistreerd. Per 2021 wordt het invulvakje voor leeftijd leeg gehouden tot de bezoeker dit invult.

Wanneer twijfel bestond over het coderen van een variabele werd hierover overleg gevoerd tussen de onderzoekers. Het bleek niet mogelijk om in elk gesprek elke variabele te coderen. Daarom is ervoor gekozen om bij de bespreking van de resultaten alleen te rapporteren over de populatie van wie de informatie bekend is. Hierdoor kan het aantal respondenten per variabele verschillen. Daarbij is het belangrijk om aan te geven dat de resultaten dienen te worden beschouwd als een ondergrens nu de hulpverleners niet specifiek naar de informatie uit het codeboek vragen. Een lijst met definities van de belangrijkste variabelen die in dit onderzoek zijn gehanteerd, is opgenomen in de bijlage. De gecodeerde data is tot slot in SPSS geanalyseerd.

²³ Covers, Noteboom, Dam, & Bicanic, 2022; Ullman et al., 2010.

²⁴ CKM, 2021a.

3. SLACHTOFFERS VAN MENSENHANDEL IN BEELD

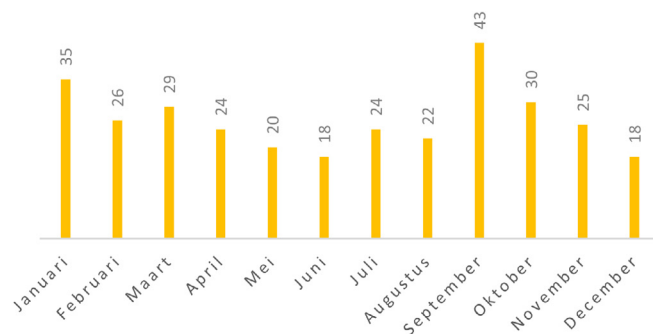
In dit hoofdstuk wordt allereerst ingegaan op de bevindingen ten aanzien van alle bezoekers die in 2021 op de chat kwamen en een hulpvraag hadden over mensenhandel. Daarbij wordt tevens een vergelijking gemaakt met de achtergrond van de bezoekers in de jaren 2019 en 2020. In §3.1 wordt specifiek gekeken naar bezoekers met een hulpvraag ten aanzien van seksuele uitbuiting. Aansluitend wordt ingegaan op de situaties van criminele uitbuiting (§3.2) die in beeld kwamen van de chat.

Achtergrondkenmerken bezoekers 2021

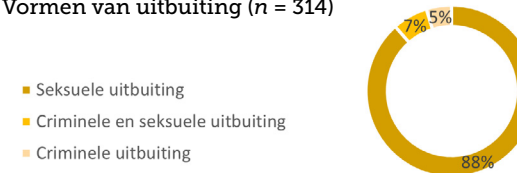
In 2021 zijn in totaal 314 unieke personen op de chat gekomen om te praten over een situatie van mensenhandel.

- Veruit de meeste bezoekers kwamen op de chat om te praten over een situatie van seksuele uitbuiting ($n = 278$). In 15 gevallen betrof het bezoekers die op de chat kwamen vanwege uitsluitend **criminele uitbuiting**. In 21 gevallen ging het om bezoekers die een hulpvraag hadden over **zowel criminele uitbuiting als seksuele uitbuiting**, waarbij 1 chat startte vanuit zorgen over criminele uitbuiting en 10 chats vanuit seksuele uitbuiting. In 10 chats werden de criminele uitbuiting en seksuele uitbuiting vrijwel gelijktijdig benoemd.
- Van de 314 chatters gaven er 23 aan naar de chat te zijn doorverwezen vanuit **hulpverlening**, met name psychologen of maatschappelijk werkers ($n = 6$), 113 Zelfmoordpreventie ($n = 6$) en de Kindertelefoon ($n = 6$). Deze andere hulpverlening betrof in 10 gevallen een **online hulpverlening chat**. Naast doorverwijzingen vanuit hulpverlening gaven chatters aan op de chat te zijn beland via media ($n = 8$), zoekmachines ($n = 9$), advies vanuit nabije omgeving ($n = 5$), de website van Fier ($n = 3$) en onderwijs ($n = 2$).

Figuur 1. Datum eerste gesprek chatter ($n = 314$)

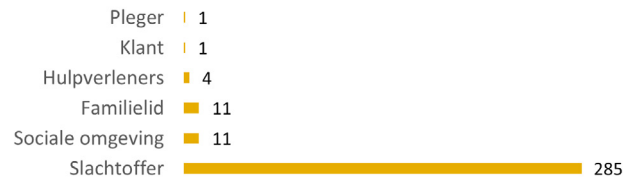
Figuur 2. Vormen van uitbuiting ($n = 314$)

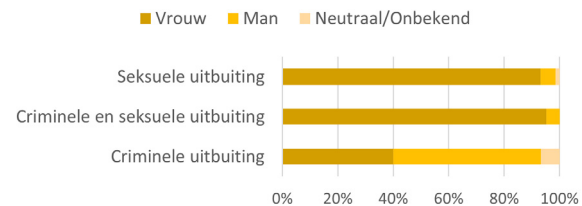
- Op de chat kwamen voornamelijk personen die **zelf slachtoffer** waren van mensenhandel (91%). In de overige chats kwam de persoon praten over een bekende die (mogelijk) slachtoffer is van mensenhandel. Daarvan waren 11 chatters personen uit de **sociale omgeving** van het slachtoffer, zoals vrienden of kennissen van het slachtoffer, maar ook onderwijspersoneel en hulpverlening. Daarnaast waren 11 bezoekers **familieleden** van het slachtoffer. In 4 chats ging het om hulpverleners, met de vraag of een slachtoffer verwezen kon worden naar de chat en wat Fier kan betekenen voor het slachtoffer. In twee gevallen was de bezoeker een persoon die een seksafspraak had gemaakt met een (vermoedelijk) slachtoffer van mensenhandel, en in één geval ging het om een pleger.
- Slachtoffers die op de chat kwamen en slachtoffers die werden besproken waren **voornamelijk vrouwen of meisjes** ($n = 284$; 90%). Daarvan ging het in 258 chats over seksuele uitbuiting, in 6 chats over criminele uitbuiting en in 20 chats over zowel seksuele als criminele uitbuiting. Verder waren **24 slachtoffers man** (8%). Dit betrof in 15 chats seksuele uitbuiting, in 8 chats criminele uitbuiting en in 1 chat zowel seksuele als criminele uitbuiting. Verder hadden 5 chatters als geslacht "neutraal" ingevuld en had 1 chatter geen geslacht ingevuld.
- Onder alle slachtoffers die de chat bezochten of op de chat besproken werden, was het jongste slachtoffer jonger dan tien jaar en het oudste slachtoffer in de 50de. De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers was **21 jaar** (de mediaan is 18 jaar). In 40% ging de chat om **minderjarige** slachtoffers en 19% van de slachtoffers was jonger dan 16. Van alle slachtoffers was 78% bovendien jonger dan vijfentwintig jaar.
- Op één gesprek na, zijn alle gesprekken in het Nederlands gevoerd. Negen chatters geven aan dat zij woonachtig waren in België. Dit betekent zeer waarschijnlijk dat alle andere bezoekers op de chat de **Nederlandse nationaliteit** hadden of in Nederland zijn opgegroeid.

25 Om de privacy van het slachtoffer te garanderen is er voor gekozen om niet de specifieke leeftijd van deze persoon te benoemen.

Figuur 3. Achtergrond bezoeker (n = 314)

Figuur 4. Vorm van mensenhandel per geslacht (n = 313)

Figuur 5. Leeftijd slachtoffers (n = 280)

Wat opvalt met betrekking tot de uitbuitingssituaties

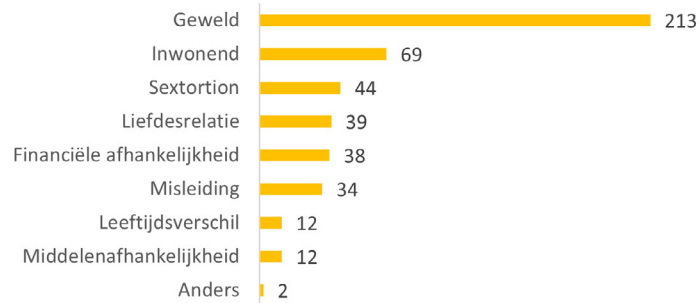
Uit de analyse van de chatgesprekken komen ook enkele opvallende bevindingen naar voren:

- In 100 chatgesprekken werd duidelijk op welke wijze de pleger en het slachtoffer elkaar hebben leren kennen, in gevallen dat zij geen familie waren. In 68% van deze gesprekken heeft het slachtoffer de pleger **offline ontmoet**. In 32% gaf het slachtoffer aan dat hij of zij de pleger **online heeft ontmoet**, waarbij de sociale media Instagram en Snapchat het vaakst werden genoemd. Ook chatsites werden enkele keren genoemd als ontmoetingsplek.
- In 221 van de gesprekken waarin de bezoeker zelf slachtoffer is, werd besproken of deze in het chatgesprek voor de allereerste keer praatte over de uitbuitingssituatie. Dit wordt ook wel **first disclosure** genoemd. In 117 chatgesprekken (53%) was sprake van een first disclosure in de chat. Wanneer alleen wordt gekeken naar de slachtoffers die op het moment van eerste contact nog in een uitbuitingssituatie zaten²⁶, gaf 64% aan dat er sprake was van first disclosure. Verder gaf 11% van deze acuut onveilige slachtoffers aan dat zij al weleens hebben gepraat over de uitbuitingssituatie met een familielid, een vriend of vriendin of partner. Daarnaast had 11% van de slachtoffers al eens gesproken met een hulpverlener, zoals een psycholoog of huisarts, had 4% contact gehad met de politie, en 1% met iemand uit het onderwijs.
- Bovendien gaven 30 bezoekers (10%) expliciet aan dat zij ook nog **andere slachtoffers** kennen die bij de uitbuitingssituatie betrokken waren. Dit geeft een ondergrens weer, omdat dit niet standaard door chatmedewerkers wordt uitgevraagd.
- Tot slot bleek dat dwang middels het gebruik van (dreiging met) **geweld** of **sextortion** (het onder

26 209 bezoekers waren slachtoffer en acuut onveilig, waarvan bij 156 bekend was of er sprake was van first disclosure.

druk zetten met naaktbeelden) de meest genoemde dwangmiddelen waren. Alle dreiging met of toepassing van seksueel, fysiek, verbaal of psychisch geweld door de dader richting het slachtoffer is aangemerkt als geweld. Daarbij kan een slachtoffer te maken hebben met meerdere dwangmiddelen. In 261 chats (83%) werd minimaal één dwangmiddel genoemd. In totaal zijn 463 dwangmiddelen genoemd.

Figuur 6. Dwangmiddelen (n = 261)

Slachtoffers binnen (gesloten) instellingen

In twee gevallen was het slachtoffer een minderjarige vrouw die in een (gesloten) instelling woonde en daarbinnen in contact is geraakt met de uitbouter. Het is onduidelijk of deze jongens ook in de instelling woonden of werkzaam waren. Het ging in beide gevallen om zowel criminele als seksuele uitbuiting. Deze meisjes beschrijven dat ze zelf graag geld wilden verdienen, maar dat de situatie uit de hand liep. Ze kenden jongens die drugs dealden en wilden dat zelf ook gaan doen. Ze werden echter steeds banger voor de jongens, omdat ze gewelddadig waren of dreigden met wapens. De daders lieten de meiden steeds meer en steeds ergere criminele handelingen uitvoeren en begonnen hen ook seksueel uit te buiten. Dit speelde zich niet alleen op het terrein van de instelling af, maar ook buiten de instelling tijdens verlofuren van de meiden.

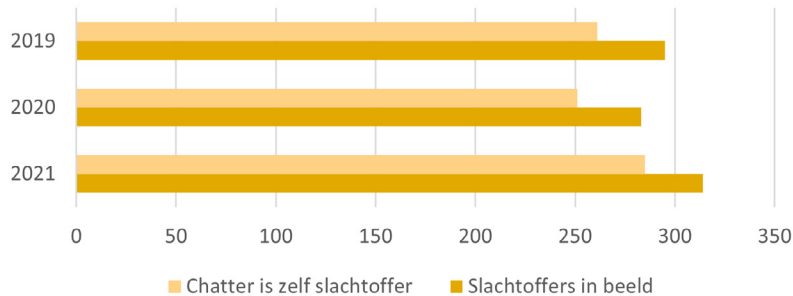

Vergelijking met voorgaande jaren

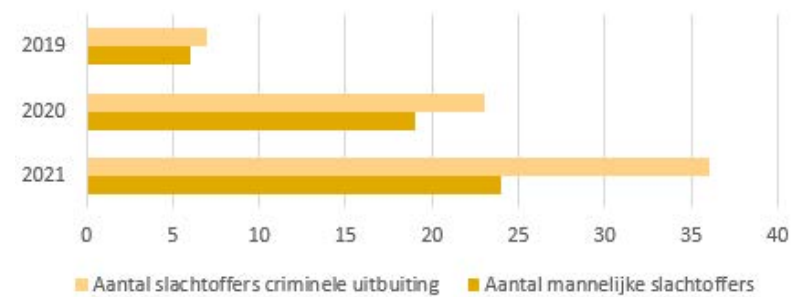
In 2021 zijn er 314 slachtoffers van mensenhandel in beeld gekomen bij Chat met Fier. Dit is een stijging ten opzichte van 2019 en 2020 met respectievelijk 295 en 283. In vergelijking met 2019 en 2020 vielen enkele zaken op:

- Ook het **aantal bezoekers** dat zelf slachtoffer van mensenhandel is (geweest), is dit jaar gestegen. In 2019 en 2020 maakten respectievelijk 261 en 251 slachtoffers van mensenhandel gebruik van de chat. In het jaar 2021 waren 285 bezoekers zelf slachtoffer.
- De gemiddelde **leeftijd** van de slachtoffers ligt in 2021 twee jaar hoger dan in 2020. In 2021 was dit 21 jaar, terwijl dit in 2020 19 jaar was. Ook waren er in 2021 minder minderjarige slachtoffers (40%) dan in 2020 (60%). Dit verschil wordt waarschijnlijk veroorzaakt door een verandering in de registratie van leeftijden op de chat.
- In 2021 deden 117 slachtoffers hun **first disclosure** op de chat, waarvan 101 slachtoffers op het moment van het eerste contact in een uitbuitingssituatie zaten. In 2020 waren dit respectievelijk 82 en 74 slachtoffers. Van 2019 zijn deze cijfers niet bekend.
- In 2021 kwamen wederom **meer mannelijke slachtoffers** van mensenhandel in beeld. Waar dit er in 2019 en 2020 respectievelijk slechts 6 en 19 waren, zijn dit er in 2021 24. Van deze mannen hadden in 2021 16 (67%) seksuele uitbuiting meegemaakt (al dan niet in combinatie met criminele uitbuiting). In 2020 hadden 14 mannen (73%) seksuele uitbuiting meegemaakt. In 2019 was dit het geval voor alle 6 mannen.
- We zien een toename in het aantal **slachtoffers van criminele uitbuiting** (al dan niet in combinatie met seksuele uitbuiting). In 2021 waren dit er 36, ten opzichte van 23 in 2020 en 7 in 2019.

Figuur 7. Slachtoffers van mensenhandel per jaar

Figuur 8. Mannelijke slachtoffers en slachtoffers van criminele uitbuiting per jaar

3.1 Slachtoffers van seksuele uitbuiting

In 2021 kwamen in totaal 278 bezoekers op de chat om te praten over seksuele uitbuiting. Bij deze bezoekers was er geen sprake van een combinatie tussen seksuele en criminele uitbuiting. Van deze 278 bezoekers waren er 254 zelf slachtoffer.

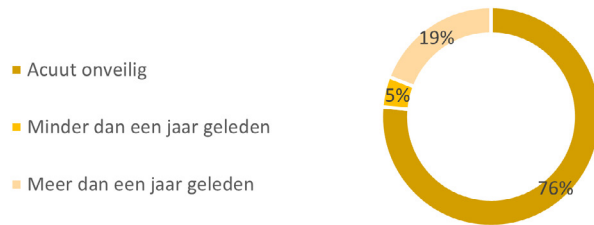
Wat is bekend over de slachtoffers van seksuele uitbuiting?

- De slachtoffers van seksuele uitbuiting zijn **voornamelijk vrouwen of meisjes** (93%). In 2021 kwamen **15 mannelijke slachtoffers** van seksuele uitbuiting in beeld van de chat.
- Het jongste slachtoffer is jonger dan 10 jaar oud en het oudste slachtoffer is in de 50. De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers is **21 jaar** (de mediaan is 18 jaar) en 42% van de slachtoffers is **minderjarig**. Achttien procent van de slachtoffers is zelfs 15 jaar of jonger.

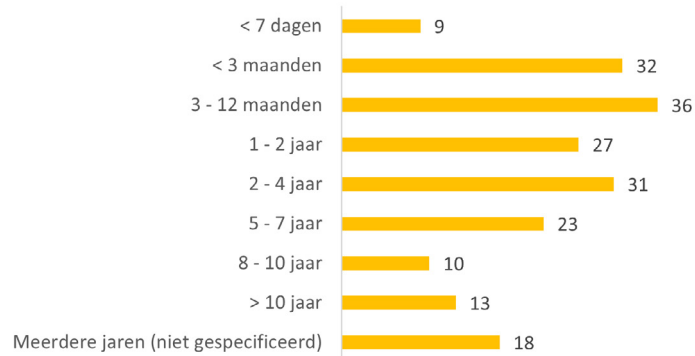
Wat is bekend over hun veiligheid en de duur van de uitbuitingssituatie?

- In een groot deel van de chats (76%) bevindt het slachtoffer zich op het moment van het eerste contact met de chat in een **acuut onveilige situatie**.
- De duur van de uitbuiting was bij 56% **meer dan een jaar** en in 43% zelfs **meer dan twee jaar**. In 23% van de chats was de duur zelfs meer dan 5 jaar. Dit betekent dat veel van de slachtoffers die op de chat komen in een langdurige en structurele uitbuitingssituatie vastzitten of hebben gezeten.

Figuur 9. Tijd sinds seksuele uitbuiting (n = 267)

Figuur 10. Duur seksuele uitbuiting (n = 199)

Wat is bekend over de plegers van seksuele uitbuiting?

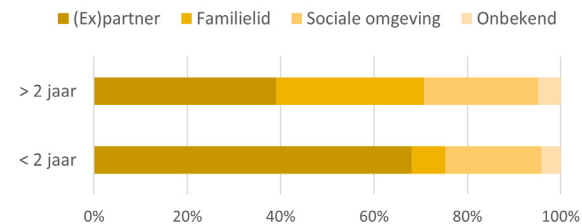
- Wanneer een bezoeker een pleger noemde, ging het meestal om de **(ex-)partner** van het slachtoffer (57%), gevolgd door een persoon uit de **sociale omgeving** (20%) en een **familieelid** van het slachtoffer (20%).
- Wanneer de pleger een persoon uit de sociale omgeving van het slachtoffer was, ging het voornamelijk over vrienden van het slachtoffer (n = 7), kennissen (n = 9) of een baas/collega (n = 5).
- Wanneer de dader uit de familiale kring kwam, betrof het in de meeste gevallen één of beide **ouders** van het slachtoffer (n = 38, 81%). Dit was vaker de vader (n = 22) dan de moeder (n = 10) of beide ouders (n = 6).

- Hierbij is het opvallend dat bij de uitbuitingssituaties die minder dan twee jaar duren, de pleger meestal een (ex-)partner van het slachtoffer is (67%). Bij de uitbuitingssituaties die meer dan twee jaar duren, betreft de pleger wederom het vaakst een (ex-)partner van het slachtoffer (39%), maar zien we ook een aanzienlijke stijging in het aandeel van een familielid als pleger, van 9% naar 32%.
- Tot slot valt op dat in 85 chatgesprekken (31%), de bezoeker aangaf dat er sprake was van **meerdere plegers** die bij de uitbuiting betrokken waren. Het ging hierbij om personen die betrokken waren bij de uitbuiting, en dus niet om eventuele klanten van het slachtoffer.
- In 19 gesprekken werd duidelijk dat er zowel meerdere plegers als **meerdere slachtoffers** betrokken waren bij de uitbuitingssituatie.

Figuur 11. Slachtoffer-daderrelatie bij seksuele uitbuiting (n = 240)

Figuur 12. Slachtoffer-daderrelatie bij minder en meer dan twee jaar durende seksuele uitbuiting (n = 181).

Langdurige seksuele uitbuiting

Een 18-jarige vrouw vertelt op de chat voor het eerst over haar ervaring met seksuele uitbuiting. Haar buurjongen haalt haar meerdere keren per week op voor seksafspraken met andere mannen, waarvoor de buurjongen betaald krijgt. Toen de vrouw nog op de basisschool zat, heeft deze buurjongen haar voor het eerst verkracht. Sindsdien gebruikt hij beelden van de verkrachting om haar te dwingen naar de afspraken te komen. Doet ze dat niet, dan zal hij de beelden delen met haar familie, vrienden en partner. Ze komt naar de chat omdat ze het misbruik fysiek en mentaal niet meer aan kan, maar geen uitweg ziet.²⁷

Ronselen op pro-anorexiaplatform

In de zomer van 2021 komt er een vrouw op de chat. Ze vertelt dat ze een aantal jaar geleden anorexia had, en via een pro-anorexia platform in contact is geraakt met een ander meisje met anorexia.²⁸ Naarmate het contact vorderde bleek echter dat het geen meisje was, maar een man die zich voordeed als zodanig. De vrouw kreeg een steeds betere band met de man, en leerde zo ook een vriend van hem kennen. Hij zei haar te kunnen helpen om over haar anorexia heen te komen. Hij draagt haar op om drank en drugs te gebruiken. Hierdoor raakte ze steeds meer in het netwerk van de man en zijn vriend verstrikt. De vrouw deed op dat moment alles wat de mannen van haar vroegen. Zij maakten misbruik van haar liefde voor hen door haar seksueel en crimineel uit te buiten. Dit uitte zich in gedwongen seks met meerdere mannen, en in het moeten handelen in drugs en wapens. Daarnaast werd van de vrouw verwacht dat ze andere vrouwen ronselde.²⁷

Minderjarige vrouw seksueel en crimineel uitgebuit door vriend

In de lente van 2021 komt er een minderjarige vrouw op de chat. Ze vertelt dat ze sinds een aantal maanden door een vriend van haar wordt gedwongen tot seks met meerdere mannen. Hij haalt haar thuis op en brengt haar naar huizen of parkeerplaatsen in de buurt. Ook moet ze drugs rondbrengen en dealen. De jongen zegt dat hij in de problemen zit, en geld nodig heeft omdat een groep jongens hem anders iets zullen aandoen. Hij vraagt haar dan ook steeds vaker om zulke dingen voor hem te doen. Daarbij dreigt hij naaktbeelden van haar te verspreiden. Ook dreigt hij haar familie iets aan te doen als ze niet doet wat hij zegt.²⁷

²⁷ Enkele details in het verhaal zijn aangepast om anonimiteit te waarborgen.

²⁸ Onderzoek laat zien dat meisjes met een eetstoornis op zogeheten pro-anorexiaplatforms vaker worden geronseld voor seksueel misbruik en/of mensenhandel. CKM, 2021c.

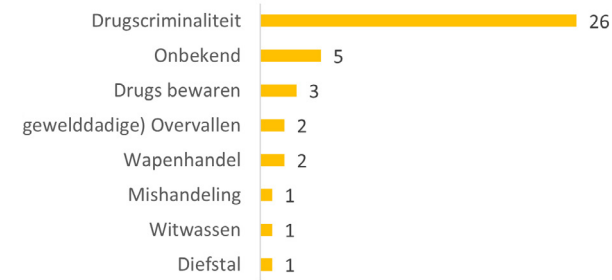
3.2 Slachtoffers van criminele uitbuiting

In 2021 kwamen in totaal 36 bezoekers op de chat om te praten over criminele uitbuiting. Hiervan waren er 31 zelf slachtoffer. In 21 van de 36 gevallen ging het om een combinatie van criminele uitbuiting en seksuele uitbuiting.

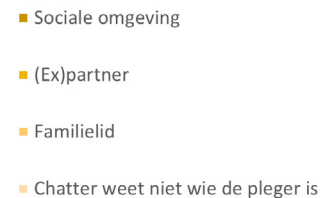
Wat is bekend over de slachtoffers van criminele uitbuiting?

- In 2021 kwamen 9 mannelijke en 26 vrouwelijke slachtoffers van criminele uitbuiting in beeld van de chat. Eén slachtoffer had als geslacht 'neutraal' aangegeven. Zoals te zien in Figuur 4, waren vrouwen vaker slachtoffer van zowel seksuele als criminele uitbuiting (5% man), terwijl jongens vaker enkel crimineel werden uitgebuit (53% man).
- Het jongste slachtoffer van criminele uitbuiting was 14 jaar oud en het oudste slachtoffer was 27 jaar oud. De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers was **18 jaar** (de mediaan is 17 jaar). De gemiddelde leeftijd van slachtoffers van de combinatie van criminele uitbuiting en seksuele uitbuiting was 19,5 jaar en de gemiddelde leeftijd van slachtoffers van alleen criminele uitbuiting was 16 jaar. Van de 39 slachtoffers was 61% minderjarig en 19% jonger dan 16.
- De criminele uitbuiting bestond bij 26 slachtoffers uit het **vervoeren en/of verhandelen van drugs** en drie tot het bewaren van drugs. Andere beschreven vormen van criminaliteit waren diefstal, overvallen, witwassen, mishandeling en wapenhandel.
- In 32 (89%) chats bevond het slachtoffer zich op het moment van het eerste contact met een hulpverlener van de chat in een **acuut onveilige situatie**.
- De duur van de uitbuiting was in 10 chats minder dan een jaar. Drie chatters werden of zijn **een tot twee jaar lang uitgebuit**. In 10 gesprekken werd aangegeven dat het slachtoffer al **langer dan twee jaar is of wordt uitgebuit**. In 9 van deze 11 gesprekken werd de tijdsperiode gespecificeerd: vier slachtoffers zijn tussen de twee en vier jaar uitgebuit, één slachtoffer tussen de vijf en zeven jaar en drie slachtoffers tussen de acht en tien jaar. Dit betekent dat veel van de slachtoffers die op de chat komen in een langdurige en structurele uitbuitingssituatie vastzitten of hebben gezeten.
- Wanneer een bezoeker een pleger noemde, ging het meestal om iemand uit de **sociale omgeving** van het slachtoffer ($n = 14$), gevolgd door een **(ex)-partner** ($n = 12$) en een **familie lid** van het slachtoffer ($n = 4$). Wanneer het een persoon uit de sociale omgeving van het slachtoffer betrof, ging het voornamelijk over vrienden van het slachtoffer ($n = 4$), kennissen ($n = 4$) of een buurjongen ($n = 3$). Wanneer de dader uit de familiale kring kwam, betrof het de broer ($n = 3$) of de vader ($n = 1$) van het slachtoffer.
- In 18 van de 36 chatgesprekken gaf de bezoeker aan dat er sprake is van **meerdere plegers** die bij de uitbuiting betrokken waren. In één geval waren er meerdere slachtoffers.

Figuur 13. Vormen van criminele uitbuiting ($n = 41$)

Figuur 14. Slachtoffer-daderrelatie bij criminele uitbuiting ($n = 31$)

4. CONCLUSIE

Op basis van het recente rapport van het WODC blijkt dat er een grote discrepantie bestaat tussen het aantal slachtoffers van mensenhandel dat via de officiële registraties in beeld komt en het aantal slachtoffers dat zich naar schatting daadwerkelijk in Nederland bevindt.²⁹ Volgens de Slachtoffermonitor van de Nationaal Rapporteur worden in het bijzonder Nederlandse slachtoffers van seksuele en criminele uitbuiting gemist.³⁰ Een zorgelijke ontwikkeling die al jarenlang voortduurt. Inzicht in wie de slachtoffers van mensenhandel zijn, biedt namelijk belangrijke informatie voor het ontwikkelen van effectief beleid teneinde mensenhandel tegen te gaan. Het is om die reden dan ook van belang beter zicht te krijgen op de slachtoffers in Nederland.

Uit onderhavig onderzoek blijkt dat, evenals in voorgaande jaren, een groot deel van deze onzichtbare groep Nederlandse slachtoffers van mensenhandel wel in beeld komt bij Chat met Fier. In 2021 kwamen 314 unieke bezoekers op de chatapplicatie met een hulpvraag gerelateerd aan een vorm van mensenhandel. Hiervan waren er 285 personen die zelf slachtoffer van mensenhandel waren. Het overgrote deel van de chatgesprekken ging over een situatie van seksuele uitbuiting. De slachtoffers die in beeld kwamen waren voornamelijk vrouwen of meisjes. Twee op de vijf slachtoffers was minderjarig en ongeveer een vijfde was zelfs vijftien jaar of jonger. Het merendeel van de slachtoffers zit tijdens het eerste chatgesprek nog in een uitbuitingssituatie. Tot slot gaf de helft van de slachtoffers aan dat zij op de chat voor de allereerste keer spraken over de situatie waarin zij zich bevonden. Dit wijst uit dat het voor een groot deel gaat over slachtoffers die (nog) nergens anders in beeld zijn.

In de analyse van de chatgesprekken vallen de volgende thema's op.

Duidelijker beeld van de slachtoffers van criminele uitbuiting

Nadat in 2019 voor het eerst slachtoffers van criminele uitbuiting op Chat met Fier werden geregistreerd, nam het aantal slachtoffers in 2020 toe.³¹ In 2021 is wederom een stijging te zien in het aantal slachtoffers van deze vorm van mensenhandel dat zelf op de chat komt of over wie mensen uit de omgevingen zich zorgen maken. In de meeste gevallen gaat het daarbij om slachtoffers die naast crimineel ook seksueel worden uitgebuit. Te zien is dat slachtoffers gedwongen worden tot zeer uiteenlopende delicten, maar voornamelijk tot het bewaren, vervoeren of verhandelen van drugs. Slachtoffers blijken over het algemeen zeer jong te zijn: het jongste slachtoffer van criminele uitbuiting was 14 jaar oud en het oudste slachtoffer was 27 jaar

oud. De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers was 18 jaar. Daarnaast blijkt een relatief groot percentage van de slachtoffers man te zijn, in vergelijking met slachtoffers van seksuele uitbuiting. Deze kenmerken van de slachtoffers van criminele uitbuiting komen overeen met eerder onderzoek naar deze doelgroep.³²

Ondanks de toename van slachtoffers van criminele uitbuiting dat in beeld komt van de chat, zijn er aanwijzingen dat dit aantal slechts het topje van de ijsberg betreft. In het bijzonder Nederlandse slachtoffers van deze vorm van mensenhandel blijven in grote mate onzichtbaar: uit de officiële registraties blijkt dat er tussen 2016 en 2020 135 slachtoffers met de Nederlandse identiteit in beeld kwamen³³, maar uit diverse onderzoeken blijkt dat dit aantal in de praktijk veel hoger is.³⁴ Het is om die reden dan ook van belang om meer aandacht te hebben voor criminele uitbuiting en de samenwerking met de aanpak van ondermijnende criminaliteit te intensiveren.

Ouders als daders bij seksuele uitbuiting

In 2020 kwam voor het eerst naar voren dat relatief veel slachtoffers op de chat aangaven dat één of beide van hun ouders bij de seksuele uitbuiting betrokken was.³⁵ In dat jaar bleek dat in maar liefst 16% van de gevallen een ouder als dader werd genoemd. Bovendien bleek dat deze slachtofferpopulatie vaak al langer dan 2 jaar werd uitgebuit, en in enkele gevallen werd benoemd dat ook broertjes of zusjes slachtoffer werden. Uit het huidige onderzoek blijkt dat 2020 geen eenmalig verschijnsel was. Ook in 2021 is terug te zien dat een relatief groot deel van de slachtoffers aangeeft dat één of beide ouders als dader betrokken is bij de uitbuitingssituatie. In 38 gevallen (16%) wordt benoemd dat een ouder als dader actief is. Daarbij gaat het meestal om de vader, maar ook regelmatig om moeder of beide ouders. Bovendien blijkt ook hier dat het bij uitbuitingssituaties waarbij ouders als pleger betrokken zijn vaak gaat om langdurige uitbuitingssituaties, veelal langer dan 2 jaar.

Vooralsnog bestaat er in Nederland weinig kennis over de rol die ouders spelen bij het uitbuiten van hun eigen kinderen. Een van de weinige internationale onderzoeken naar dit fenomeen is uitgevoerd door Reid et al.³⁶ Uit dit Amerikaanse onderzoek blijkt dat een derde van de slachtoffers uit de steekproef door een familielid werd uitgebuit, waarbij het meestal om de moeder

²⁹ Van Dijk, Cruyff & Van der Heijden, 2021.

³⁰ Nationaal Rapporteur, 2021a.

³¹ CKM, 2020b; CKM, 2021a.

³² CKM, 2022a.

³³ Nationaal Rapporteur, 2021.

³⁴ Zie bijvoorbeeld: CKM, 2020a; CKM, 2022.; Üstüner et al., 2022; Van den Berg & Rekers, 2022.

³⁵ In 2019 is de betrokkenheid van ouders niet specifiek onderzocht.

³⁶ Reid, Huard & Haskell, 2015.

ging. Financieel gewin of het bekostigen van een drugsverslaving werden daarbij als oorzaak genoemd. Uit ander Amerikaans onderzoek bleek dat in 82% van de zaken van seksuele uitbuiting door een familielid, drugs het betaalmiddel was.³⁷ Daarentegen vond dit onderzoek bij Chat met Fier dat vaders vaker dan moeders als dader werden aangewezen, en dat er regelmatig sprake was van uitbuiting door beide ouders. Echter is nog onduidelijk of Nederlandse ouders die hun kinderen uitbuiten, dit eveneens doen om drugs te verkrijgen of een drugsverslaving te financieren.

Ronselen

Uit dit onderzoek werd duidelijk op welke wijze de pleger en het slachtoffer elkaar hebben leren kennen en wat hun onderlinge relatie is. Hierbij vallen een aantal zaken op. Ten eerste geeft het slachtoffer in 32% van de gesprekken aan dat hij of zij de pleger online heeft ontmoet. Het huidige onderzoek laat daarmee wederom zien dat sociale media een belangrijke rol spelen bij het eerste contact tussen dader en slachtoffer. Dit beeld komt overeen met onderzoek van de Nationaal Rapporteur, die constateerde dat sociale media vaak een belangrijke rol spelen in de totstandkoming van seksueel geweld en seksuele uitbuiting, aangezien daders potentiële slachtoffers via het internet bereiken en ronselen.³⁸ Ook onderzoek van het CKM toont aan dat online ontmoetingsplaatsen een belangrijke rol spelen bij de kennismaking tussen dader en slachtoffer, in het bijzonder wanneer de dader en slachtoffer voorafgaand aan de situatie nog onbekende van elkaar zijn. Uit onderzoek naar veroordeelde daders van seksuele uitbuiting blijkt dat in bijna 80% van die gevallen en met name bij minderjarige slachtoffers, het eerste contact online plaatsvindt, bijvoorbeeld via sociale media, dating-apps of sekssites.³⁹ Dit wijkt af van de bevindingen van het huidige onderzoek, mogelijk omdat dit niet altijd wordt uitgevraagd door chatmedewerkers, of doordat deze daders een grotere kans op veroordeling hebben.

Ten tweede valt onder de slachtoffers die aangaven dat ze de pleger offline hebben ontmoet op dat twee van hen aangeven zelf in een (gesloten) instelling te wonen en binnen die instelling in contact zijn geraakt met de uitbuiters. In de afgelopen jaren zijn er meerdere malen zorgen uitgesproken over het feit dat mensenhandelaren actief ronselen binnen en rondom (jeugd) zorginstellingen.⁴⁰ Daarbij gaat het in het bijzonder om slachtoffers met een licht verstandelijke beperking en eerder trauma, wat deze doelgroep inherent gevoelig maakt voor uitbuiting, omdat zij de vroege signalen van onveiligheid moeilijk herkennen.

Als laatste zien we in de meerderheid van de gevallen van seksuele uitbuiting dat het slachtoffer de dader beschrijft als partner of ex-partner. Dit wijst erop dat liefde en aandacht, en de daarop volgende afhankelijkheid, nog altijd worden gebuikt om jonge mensen in kwetsbare situaties uit te buiten. Deze resultaten wijzen uit dat deze manier van ronselen nog steeds het meeste voorkomt, wat overeenkomt met eerder onderzoek⁴¹. Desondanks is een afname in deze slachtoffer-daderrelatie te zien op Chat met Fier, van 82% van in 2019 en 62% in 2020, naar 57% in 2021.

Meerdere plegers en slachtoffers: netwerken?

In 31% van de chatgesprekken met betrekking tot seksuele uitbuiting geeft de bezoeker op de chat aan dat er sprake was van meerdere plegers die bij de uitbuiting betrokken waren. In negentien uitbuitingssituaties werd duidelijk dat de pleger(s) meer dan één slachtoffer uitbuiten. Wanneer wordt gekeken naar de chatgesprekken met bezoekers die een hulpvraag hadden inzake criminele uitbuiting, wordt in 50% van de chatgesprekken duidelijk dat meerdere plegers bij de uitbuiting betrokken waren. In 19 gesprekken waren er zowel meerdere plegers als meerdere slachtoffers betrokken bij de uitbuitingssituatie.

De zojuist genoemde aantallen wijzen mogelijk op het bestaan van criminele netwerken die mogelijk georganiseerd en op grotere schaal samenwerken dan degene die momenteel in beeld komen bij opsporingsorganisaties. Uit de Dadermonitor mensenhandel 2013-2017⁴² en de Dadermonitor mensenhandel 2015-2019⁴³ blijkt namelijk dat tussen 2013 en 2019 een daling heeft plaatsgevonden in het aantal geregistreerde betrokken personen in opsporingsonderzoeken, zoals daders, slachtoffers en getuigen. Volgens de Nationaal Rapporteur heeft dit mogelijk te maken met het feit dat de uitbuitingssituaties die in beeld komen en worden onderzocht kleinschaliger zijn dan voorheen, waarbij wordt benoemd dat een aantal Afdelingen Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM) van de politie zich hierin herkennen. Ook eerder onderzoek van het CKM⁴⁴ naar daders van binnenlandse seksuele uitbuiting toont aan dat er zeer zelden sprake is van georganiseerde criminele netwerken, maar meer van solisten dan wel kleinschalige los-vast samenwerkingsverbanden. Het laatste betreft een klein netwerk van meerdere daders die samen meerdere slachtoffers maken, waarbij verschillende daders verschillende taken uitvoeren. Daarnaast blijkt uit internationaal onderzoek van Shively et al. dat de meeste daders van seksuele uitbuiting alleen werken. Als zij al samenwerken met anderen, betreffen het veelal relatief kleine groepen van twee of drie daders.⁴⁵

37 Sprang & Cole, 2018.

38 Nationaal Rapporteur, 2021b.

39 CKM, 2021b.

40 Defence for Children, 2018.

41 CKM, 2021b.

42 Nationaal Rapporteur, 2021b.

43 Nationaal Rapporteur, 2021c.

44 CKM, 2021a.

45 Shively et al., 2017.

Onderhavig onderzoek toont aan dat er wel degelijk mensenhandel-situaties zijn waarbij meerdere plegers en meerdere slachtoffers betrokken zijn. De huidige studie onderstreept daarmee het belang om aandacht te houden voor deze zaken.

Zien we veranderingen op basis van eerdere aanbevelingen?

In het vorige rapport⁴⁶ zijn drie aanbevelingen gedaan. Ten eerste werden de formerende partijen aanbevolen om de bestrijding van mensenhandel expliciet op te nemen in het regeerakkoord en zich in het post-coronatijdperk onverminderd in te spannen voor de aanhoudende uitdagingen ten aanzien van de aanpak mensenhandel. De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid heeft destijds toegezegd alles in het werk te stellen om een volgend kabinet te helpen bij de verdere vormgeving van de aanpak van mensenhandel⁴⁷, en heeft nader toegelicht hoe hieraan wordt gewerkt.⁴⁸ Inmiddels heeft het onderwerp mensenhandel een prominente plek gekregen in het coalitieakkoord van het kabinet Rutte IV.⁴⁹

Ten tweede werd de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid aanbevolen om te inventariseren in hoeverre het beeld dat kinderen door hun ouders worden uitgebuit wordt herkend door hulpverlenings- en opsporingsinstanties en te herkennen welke mogelijkheden er liggen om deze organisaties beter toe te rusten op het signaleren, bereiken en beschermen van specifiek deze slachtoffergroep. In een reactie heeft de toenmalige staatssecretaris aangegeven dat de politie soms ouders tegenkomt als dader, maar dat het aantal lager ligt dan hetgeen uit de rapportage van het CKM naar voren komt.⁵⁰ Wel zijn er landelijk afspraken gemaakt tussen politie en Chat met Fier, zodat medewerkers van de chat slachtoffers beter kunnen doorverwijzen of rechtstreeks in verbinding kunnen brengen met de politie. Daarnaast wordt er een plan van aanpak ontwikkeld dat zich richt op de minst zichtbare groep slachtoffers van mensenhandel, namelijk kwetsbare jongeren. Hierin wordt ook de rol van ouders expliciet meegenomen. Tegelijkertijd onderstreept het huidige rapport nogmaals het belang om meer en vooral beter zicht te krijgen uitbuitingssituaties waarin één of beide ouders als pleger betrokken is.

Tot slot werd de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid aanbevolen een strategie te ontwikkelen met als doel dat sociale media platforms en internetbedrijven hun verantwoordelijkheid nemen in het voorkomen en stoppen van seksuele uitbuiting. Als reactie hierop wordt gesteld dat deze aanbeveling sloot aan bij de motie van Wiersma, Bikker en Kuik. Deze motie deed een verzoek aan de regering om uit te werken hoe leeftijdsidentificatie en melding van (kinder)misbruik voor online seksplatforms kan worden verplicht, en het verzoek voor maatregelen om advertentieplatforms te verplichten seksuele uitbuiting van kinderen op hun platform tegen te gaan.⁵¹

46 CKM, 2021a.

47 Kamerstukken II 2020/21, 28638, nr. 190.

48 Kamerstukken II 2020/21, 28638, nr. 200.

49 Coalitieakkoord Rutte IV, 2021.

50 Kamerstukken II 2020/21, 28638, nr. 201.

51 Kamerstukken II 2020/21, 28638, nr. 199.

5. AANBEVELINGEN

Seksuele en criminele uitbuiting zijn grove inbreuken op de fysieke, psychische en seksuele integriteit van slachtoffers. Het probleem van mensenhandel is onverminderd groot, hetgeen ook blijkt uit het feit dat dit jaar wederom meer slachtoffers hulp hebben gezocht via de anonieme, online hulpverlening van Chat met Fier. Veel van hen zitten op het moment van chatten midden in de uitbuitingssituatie die bovendien vaak al maanden en soms zelfs jaren aanhoudt. Dat deze slachtoffers zo lang en in zulke onveilige omstandigheden buiten beeld blijven, is onacceptabel. De anonieme, online hulpverlening heeft de laatste jaren aangetoond dat er mogelijkheden zijn om met deze 'onzichtbare' groep in contact te komen en hulp en veiligheid te bieden, maar meer is nodig. Het grote aantal slachtoffers dat in beeld komt van de chat onderstreept het belang hiervan.

De bevinden van dit onderzoek resulteren in drie aanbevelingen, gericht aan het kabinet en in het bijzonder aan de staatssecretarissen van Justitie en Veiligheid en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Investeer in signalering van alle slachtoffers

Het huidig onderzoek laat zien dat anonieme online hulpverlening erin slaagt om in contact te komen met grote groepen slachtoffers van seksuele uitbuiting die niet of nauwelijks voldoen aan het beeld van mensenhandel dat in de officiële registraties voorkomt. Het gaat bijvoorbeeld om Nederlandse (minderjarige) slachtoffers van langdurige seksuele uitbuiting, seksuele uitbuiting gepleegd door ouders, jonge Nederlandse slachtoffers van criminele uitbuiting en slachtoffers die door meerdere daders worden uitgebuit. Zo blijkt bijvoorbeeld uit dit onderzoek dat ruim de helft van de slachtoffers al langer dan een jaar wordt uitgebuit en een kwart zelfs langer dan vijf jaar. Dit beeld van langdurige uitbuiting sluit niet aan bij eerder onderzoek naar opsporingsdossiers van zaken waarin de dader veroordeeld is voor seksuele uitbuiting, waaruit naar voren komt dat 18% van de uitbuittingsperiodes langer dan een jaar duurde.⁵²

De bescherming van slachtoffers en de opsporing en vervolging van daders valt of staat bij een adequate signalering. Hiervoor is het essentieel dat in de signalering specifiek aandacht komt voor deze kwetsbare groepen slachtoffers van uitbuiting. Om dit te realiseren is het van belang dat meer kennis wordt verzameld over de achtergrond van deze kwetsbare groepen, de redenen waarom juist deze groepen niet of nauwelijks in beeld komen bij de officiële instanties en welke mogelijkheden er zijn om hier verandering in te brengen. Belangrijk is dat wordt bekeken in hoeverre huidige bewustwordingscampagnes, signaleringslijsten en trainingen aansluiten op

52 Bekken, Simons & Noteboom, 2021.

de groepen die op dit moment nog niet in beeld komen van de autoriteiten. Daarnaast is het belangrijk om te bezien welke eerstelijns professionals een rol kunnen spelen in de signaleren van deze kwetsbare groepen en wat een adequaat handelingskader is. Voorgaande overwegingen leiden tot de volgende aanbeveling:

Aanbeveling 1: De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid wordt als coördinerend bewindspersoon aanbevolen om te investeren in het vergaren van specifiek kennis inzake deze kwetsbare groepen en dit om te zetten in acties gericht op bewustwording, signalering en bescherming.

Geef online hulpverlening een structurele plek binnen de aanpak van mensenhandel

Naast het eerder signaleren van slachtoffers van mensenhandel, is het ook van belang dat de positie van anonieme online hulpverlening wordt versterkt. Deze vorm van hulpverlening verlaagt de drempel voor slachtoffers om hulp te zoeken en bescherming te vragen. Recent onderzoek laat zien dat slachtoffers terughoudend zijn om hulp te zoeken, onder meer omdat ze bang zijn voor veroordeling en verwijt vanuit zorgverleners en de maatschappij, en vanwege het reële risico op represailles vanuit de dader.⁵³ De ervaringen die slachtoffers voorafgaand en tijdens de uitbuitingssituatie hebben meegemaakt, zorgen er bovendien voor dat zij hebben geleerd om anderen niet vertrouwen en zelfredzaam te zijn.⁵⁴ Voor slachtoffers van criminele uitbuiting is een extra drempel dat zij het risico lopen om opgepakt te worden voor criminele activiteiten, ondanks het feit dat zij dit onder dwang deden. Onderzoek wijst uit dat anonieme online hulpverlening aan slachtoffers bijdraagt aan het wegnemen van een groot deel van deze drempels, waardoor slachtoffers om hulp durven en kunnen vragen binnen een omgeving die zij als veilig ervaren.⁵⁵ Hier liggen naast kansen ook uitdagingen.

Zo is het een uitdaging om de anonieme online hulpverlening onder de aandacht te krijgen van de juiste doelgroepen. Het is hiervoor van belang om gerichte (informatie)campagnes vorm te geven. Dit betreffen zowel brede campagnes op landelijk niveau als ook specifieke en doelgerichte campagnes gericht op bijvoorbeeld online platforms waar slachtoffers komen. Daarnaast is het belangrijk om beter te begrijpen hoe anonieme online hulpverlening effectiever ingericht kan worden, zodat deze aansluit op de behoeften van slachtoffers omtrent het verkrijgen van het eerste contact, de benodigde hulp en bescherming. Het is met andere woorden van belang inzicht te krijgen in welke mogelijkheden er zijn om de drempels aan de voorkant verder te verlagen.

53 Gerassi et al., 2021.

54 Ijadi-Maghsoodi et al., 2018.

55 Covers et al., 2022.

Naast het versterken van de vindbaarheid van online hulpverlening en het verlagen van de drempels die slachtoffers ervaren voor contact, dient de anonieme online hulpverlening ook verder geïntegreerd te worden in de bestaande aanpak van mensenhandel, iets dat op dit moment nog onvoldoende gebeurt. De blijvende uitdaging is om van het eerste anonieme contact te komen tot vervolgstappen gericht op bescherming, hulp en opsporing. Onderzocht moet worden wat nodig is voor een effectieve(re) werkwijze. Enerzijds dient gekeken te worden hoe de anonieme online hulpverlening effectiever kan samenwerken met instanties gericht op zorg, veiligheid en opsporing. Anderzijds is onderzoek nodig naar de mogelijkheid om slachtoffers die anoniem wensen te blijven, toch behandeling en bescherming te bieden, alsmede welke mogelijkheden er zijn om informatie (met toestemming) over uitbuitingssituatie met de opsporing te kunnen delen.

Chat met Fier en andere online hulpverleningsplatforms hebben de afgelopen jaren aangetoond dat anonieme online hulpverlening een grote bijdrage kan leveren aan het in contact komen met en beschermen van voorheen onzichtbaar gewaande slachtoffergroepen. Echter, inzet is nodig om deze rol verder te professionaliseren, te verdiepen en te formaliseren met het doel om slachtoffers die nu onzichtbaar blijven, de hulp en bescherming te bieden die zij nodig hebben. Voorgaande overwegingen leiden tot de volgende aanbeveling:

Aanbeveling 2: De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid wordt als coördinerend bewindspersoon aanbevolen om de rol van anonieme online hulpverlening in de aanpak van mensenhandel te versterken met het doel dat slachtoffers de hulp en bescherming krijgen waar ze recht op hebben.

Verricht onderzoek naar rol ouders bij uitbuiting eigen kinderen

Het huidige onderzoek laat voor het derde jaar op rij zien dat ouders een aanzienlijke rol spelen bij seksuele uitbuiting van slachtoffers in Nederland. Maar liefst 16% van de slachtoffers op de chat identificeerde één of beide ouders als uitbuiters. Dezelfde prevalentie werd in 2020 waargenomen. Seksuele uitbuiting door ouders schaadt de veilige haven en veilige gehechtheid die ouders dienen te bieden. Dit maakt dat het hier gaat om een zeer kwetsbare en beschadigde groep slachtoffers. Toch is de kennis over deze slachtoffers zeer beperkt en gaf de staatssecretaris in reactie op het vorige rapport aan dat de politie deze zaken in aanzienlijke lagere aantallen tegenkomt.⁵⁶ Vooralsnog zijn er echter nog altijd geen officiële statistieken van zaken van uitbuiting door ouders bij het OM, AVIM of zorgcoördinatoren bekend, maar onderstreept onderhavig onderzoek dat de problematiek in het afgelopen jaar ook niet is verminderd.

Verondersteld wordt dat ouders meer mogelijkheden hebben om de uitbuiting verborgen te houden, zeker wanneer het gaat om minderjarige slachtoffers. Mogelijk gaat het hier ook om meer gesloten 'klantenkringen', oftewel een vaste groep die tegen betaling misbruik maakt van de minderjarige. Dit bemoeilijkt de signalering en zorgt ervoor dat minderjarigen voor lange tijd gevangen kunnen zijn en blijven in de uitbuitingssituatie.

Waar in de Verenigde Staten de kennispositie omtrent de rol van ouders binnen seksuele uitbuiting de laatste jaren juist is gegroeid, blijft deze in Nederland achterwege. Onderhavig onderzoek, en ook de bevindingen uit voorgaande rapporten, laat zien dat dit onterecht is. Zo is er vooralsnog niets bekend over hoe vaak ouders als verdachte betrokken zijn bij de uitbuiting van hun kinderen noch hoe de uitbuitingssituaties waarin een ouder is betrokken verschillen van situaties waarin een andere dader is betrokken. Daarnaast is er meer onderzoek is nodig om te begrijpen wat de motivatie van deze ouders is en welke externe factoren een rol spelen bij het ontstaan van deze uitbuitingssituaties, zoals bijvoorbeeld middelenaafhankelijkheid en armoede. Ook dient te worden begrepen hoe de uitbuiting start, hoe ouders de situatie verborgen houden en op welke wijze contact wordt gelegd en onderhouden met 'klanten'. Door te begrijpen hoe deze mechanismen werken, ontstaat het fundament om een adequate aanpak te ontwikkelen.

Nu opnieuw blijkt dat ouders relatief vaak bij de uitbuiting van hun kinderen betrokken zijn, deze kinderen zich in een inherent kwetsbare en afhankelijke positie bevinden en dit naar verwachting om een andere manier van signaleren en interveniëren vraagt, is het van belang dat hier op korte termijn meer zicht op komt. Dit leidt tot de volgende aanbeveling:

Aanbeveling 3: De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid wordt als coördinerend bewindspersoon aanbevolen te investeren in onderzoek naar seksuele uitbuiting door ouders.

⁵⁶ Reactie van Ankie Broekers-Knol op 'Chat met Fier' rapport 2020, via www.hetckm.nl/nieuws-en-publicaties.

BIBLIOGRAFIE

Van den Berg, P., & Rekers, M. (2022). *Criminelen ronselen jongeren. Leerlingenalert.*

Bekken, F. F., Simons, E. I., & Noteboom, F. (2021). *Daders van binnenlandse seksuele uitbuiting.* CKM.

Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (2022). *Kijken met andere ogen. Een landelijke verkenning naar criminele uitbuiting in dertien (middel)grote gemeenten in Nederland.* CKM.

Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (2020a). *Dader of slachtoffer? Criminele uitbuiting; een verkenning onder scholen.* CKM.

Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (2020b). *Onzichtbare slachtoffers van mensenhandel 2019.* CKM.

Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (2021a). *Onzichtbare slachtoffers van mensenhandel 2020.* CKM.

Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (2021c). *De wereld van pro-ana coaches.* CKM.

Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (2021b). *Daders van binnenlandse seksuele uitbuiting.* CKM.

Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (2022a). *Kijken met andere ogen. Een landelijke verkenning naar criminele uitbuiting in dertien (middel)grote gemeenten in Nederland.* CKM.

Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (2022b). *In de greep van de misdaad. Een haalbaarheidsonderzoek naar het ontwikkelen van een online platform voor kwetsbare personen die door criminele geronseld worden.* CKM.

Covers, M., Noteboom, F., Dam, A., & Bicanic, I. (2022). *Drempels voor disclosure van seksueel geweld in anonieme online hulpverlening.* Centrum Seksueel Geweld.

Defence for Children (2018). *Kennis over internetveiligheid in jeugdinstanties.*

van Dijk, J., Cruyff, M. & van der Heijden, P. (2021). *Multiple Systems Estimation Slachtoffers. Mensenhandel Nederland 2016-2019.* Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.

Farrell, A., Owens, C. & McDevitt, J. (2014). New laws but few cases: understanding the challenges to the investigation and prosecution of human trafficking cases. *Crime, Law and Social Change*, 61, 139–168.

Gerassi, L., Edmond, T. E., Fabbre, V. Howard, A., & Nichols, A. J. (2021). Disclosing sex trading histories to providers: Barriers and facilitators to navigation of social services among women impacted by commercial sex exploitation. *Journal of Interpersonal Violence*, 36, 1259-1285.

Ijadi-Maghsoodi, R., Bath, E., Cook, M., Textor, L., & Barnert, E. (2018). Commercially sexually exploited youths' health care experiences, barriers, and recommendation: A qualitative analysis. *Child Abuse & Neglect*, 76, 334-341.

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2019). *Slachtoffermonitor mensenhandel 2014-2018.* Nationaal Rapporteur

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2021a). *Slachtoffermonitor mensenhandel 2016-2020.* Nationaal Rapporteur.

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2021b). *Dadermonitor mensenhandel 2013-2017.* Nationaal Rapporteur.

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2021c). *Dadermonitor mensenhandel 2015-2019.* Nationaal Rapporteur.

Ullman, S. E., Foyes, M. M., & Tang, S. S. (2010). Benefits and barriers to disclosing sexual trauma: A contextual approach. *Journal of Trauma and Dissociation*, 11, 127-133.

Üstüner, A., De Winter, M., Smulders, I., Jansen, J. & E. Kolthoff (2022). *Criminele uitbuiting onder scholieren in Zeeland.* Avans Hogeschool.

Shively, M., Smith, K., Jalbert, S. & Drucker, O. (2017). *Human trafficking organizations and facilitators: A detailed profile and interviews with convicted traffickers in the United States.* Washington DC: National Criminal Justice Reference Service.

Sprang, G., & Cole, J. (2018). Familial sex trafficking of minors: Trafficking conditions, clinical presentation, and system involvement. *Journal of Family Violence*, 33, 185-195

BIJLAGE - DEFINITIES

Achtergrond chatter

- **Slachtoffer** - Dit betreft een persoon die op de chat komt en aangeeft dat hij of zij door iemand gedwongen wordt om seks te hebben met (een) ander(en) of tot het plegen van criminele feiten.
- **Familie lid** - Dit betreft elke genoemde bezoeker op Chat met Fier die familie is van het slachtoffer, behalve wanneer dit de (ex-) partner is. Vader, moeder, broers, zussen, ooms en tantes, e.d. vallen allemaal onder deze categorie.
- **(Ex-)partner** - Dit betreft elke genoemde bezoeker op Chat met Fier die in een romantische relatie is, of is geweest, met het slachtoffer.
- **Sociale omgeving** - Dit betreft elke genoemde bezoeker op Chat met Fier die direct onderdeel uitmaakt van de sociale omgeving van het slachtoffer, maar geen familie lid of partner is. Hierbij kan gedacht worden aan vrienden, kennissen, docenten, buurtgenoten, e.d.
- **Klant** - Dit betreft elke genoemde bezoeker die op Chat met Fier komt en aangeeft zelf een seksafpraak te hebben gemaakt met een (vermoedelijk) slachtoffer van mensenhandel, ongeacht of deze seksafpraak daadwerkelijk heeft plaatsgevonden.
- **Anders** - Dit zijn alle personen die op de Chat komen, maar niet in één van bovenstaande categorieën passen.

Pleger

- **Familie lid** - Dit betreft elke genoemde pleger die familie is van het slachtoffer, behalve wanneer dit de (ex-)partner is. Vader, moeder, broers, zussen, ooms en tantes, grootouders en stiefouders vallen allemaal onder deze categorie.
- **(Ex-)partner** - Dit betreft elke genoemde pleger die in een romantische relatie is, of is geweest, met het slachtoffer.
- **Sociale omgeving** - Dit betreft elke genoemde pleger die direct onderdeel uitmaakt van de sociale omgeving van het slachtoffer, maar geen familie lid of (ex-)partner is. Hierbij kan gedacht worden aan vrienden, kennissen, docenten, en buurtgenoten.

Vormen van mensenhandel

- **Seksuele uitbuiting** - Er is sprake van seksuele uitbuiting wanneer een persoon wordt gedwongen tot het verrichten van seksuele diensten tegen betaling waarbij het verdiende geld, diensten of middelen dienen te worden afgestaan aan zijn/haar uitbuiters. Hiervan kan zowel fysiek als digitaal sprake zijn.
- **Criminele uitbuiting** - Van criminele uitbuiting is sprake wanneer een persoon wordt gedwongen tot het plegen van criminele feiten.
- **Arbeidsuitbuiting** - Er is sprake van arbeidsuitbuiting als mensen gedwongen werken en anderen hun inkomsten afnemen en/of hen onder mensonterende omstandigheden laten werken.

Dwangmiddelen

- **Sextortion** - Wanneer een slachtoffer zelf of iemand uit zijn of haar omgeving aangeeft dat er sprake is van chantage met seksueel expliciet materiaal en dit wordt ingezet door de pleger om het slachtoffer seksueel of crimineel uit te buiten.
- **Middelenafhankelijkheid** - Wanneer een slachtoffer zelf of iemand uit zijn of haar omgeving aangeeft dat er sprake is van afhankelijkheid van verdovende middelen (drugs of alcohol) en dit wordt ingezet door de pleger om het slachtoffer seksueel of crimineel uit te buiten.
- **Laag verstandelijke beperking (LVB)** - Wanneer een slachtoffer zelf of iemand uit zijn of haar omgeving aangeeft dat er sprake is van een laag verstandelijke beperking.
- **Leeftijdverschil** - Wanneer er een machtsverhouding bestaat tussen de pleger en het slachtoffer door een grote leeftijdsverschil. Een groot leeftijdsverschil is aangemerkt wanneer dader en slachtoffer zich in een andere levensfase bevinden (bijvoorbeeld volwassen dader en een puber). Indien er sprake is van 17 en 19 jaar, is dit bijvoorbeeld niet als zodanig gecodeerd.
- **Inwonend** - Wanneer een slachtoffer zelf of iemand uit zijn of haar omgeving aangeeft dat er sprake is dat het slachtoffer inwoont bij de dader en het huis moet verlaten wanneer niet wordt meegewerkt aan het hebben van seks met derden en/of het plegen van criminele feiten.
- **Geweld** - Wanneer een slachtoffer zelf of iemand uit zijn of haar omgeving aangeeft dat de dader seksueel, fysiek, verbaal of psychisch geweld gebruikt tegenover het slachtoffer, of hiermee dreigt, om het slachtoffer te dwingen tot seks met derden en/of het plegen van criminele feiten.
- **Financiële afhankelijkheid** - Wanneer een slachtoffer zelf of iemand uit zijn of haar omgeving aangeeft dat er sprake is van financiële afhankelijkheid en dat het slachtoffer zich niet in primaire levensbehoeften, zoals eten en kleding, kan voorzien zonder ondersteuning van de dader.
- **Anders** - Dit zijn alle dwangmiddelen die voorkomen in de chatgesprekken, maar niet in één van bovenstaande categorieën passen.

Overig

- **First disclosure** - Wanneer een slachtoffer voor de eerste keer met iemand praat over de mensenhandelsituatie.
- **Acuut onveilig** - Wanneer het slachtoffer zich ten tijde van het eerste chatgesprek nog in een onveilige situatie bevindt en de verwachting is dat het geweld, indien er geen interventie plaatsvindt, niet zal stoppen.